

SAK:n puheenjohtaja Jarkko Eloranta
SAK:n edustajiston kokous torstaina 21.11.2024 kello 10.10
Paasitornin juhlasali, Helsinki

Muutosvarauksella

Jarkko Elorannan puhe SAK:n valtuustolle 21.11.2024

Puheenjohtajisto, arvoisat edustajiston jäsenet, hyvä kokousväki!

Olemme parhaillaan kolmoishaasteen edessä. Yksi: Orpon-Purran hallitus jatkaa valitsemallaan linjalla, leikkaa, heikentää ja kurjistaa. Kaksi: Työehtosopimusneuvottelut ovat käynnissä ja niissä työnantaja on perinteisesti yrittänyt ajaa heikennyksiä työehtoihin ja suhtautunut kovin nuivasti palkansaajien vaatimuksiin. Kolme: Eläkeneuvottelut ovat käynnissä.

Elämme siis todellista edunvalvonnan korkeapainetta, joka on kyllä käytännössä jatkunut koko tämän hallituskauden. Keväällä meitä odottavat myös kunta- ja hyvinvointialuevaalit, joten hengähdystaukoa ei ole näköpiirissä.

Sen lisäksi, että kotimaassa tapahtuu paljon ja isoja asioita, tarjoaa ulkopuolinen maailma myös omia tymäköitä mausteitaan jo valmiiksi paksuun soppaan.

Yhdysvaltain presidentinvaalit ovat puhkianalysoidut, mutta yllätyksiä on siitä huolimatta varmasti tarjolla.

Venäjän laiton ja brutaali hyökkäyssota Ukrainaan vastaan jatkuu. Tilanne näyttää monin tavoin vaikealta Ukrainan kannalta.

Lähi-idässä tilanne on myös vaikea. Sota Gazassa jatkuu ja se on eskaloitunut myös uusille alueille. Humanitäärinen kriisi syvenee, eikä vain Gazassa. Alueelle olisi aikaansaattava tulitauko välittömästi, jotta siviilien kärsimyksiä voidaan lievittää ja aloittaa neuvottelut pysyvämmästä ratkaisusta tilanteeseen. SAK:n hallitus vaati tulitaukoa ja Palestiinan valtion tunnustamista syyskuun kokouksesta antamassaan julkilausumassa.

EU:ssa on vallanvaihto käynnissä. EU-vaalit pidettiin kesäkuussa ja tulos ei ollut toiveidemme mukainen sen paremmin Suomessa kuin Euroopassa yleisemminkään. Oikeisto ja laitaoikeisto etenivät. Uusi aloitettava komission on historiallisen oikeistolainen. Ja edelleen on niin, että suuri enemmistö Euroopan hallituksista on oikeistovedossa, joka tarkoittaa sitä, että neuvostossa on oikeiston enemmistö. Kovaa vastamäkeä on siis odotettavissa Euroopan suunnalta niille asioille, joita me pidämme tärkeinä.

Tummanpuhuva sininen puhuri puhaltaa Euroopassa ja siinä ympäristössä ammattiyhdistysliikkeen on pystyttävä puolustamaan työtä ja työntekijöitä, sosiaalista edistystä ja taloudellista oikeudenmukaisuutta, demokratiaa ja oikeusvaltiota ja viime kädessä ammattiyhdistysliikkeen toimintaoikeuksia.

Me olemme koti-Suomessa ottaneet jo vastaan hallituksen hyökkäystä ay-oikeuksia vastaan. Kansainväliset normit, niin EU:sta kuin kansainvälisestä työjärjestöstä ILO:sta ovat antaneen meille

suojaa kaikkein hurjimmilta oikeuksien polkemisilta. EU:sta on tullut paljon myös työntekijöiden oikeuksia ja suojaa kohentavia säädöksiä, kuten minimipalkkadiirektiivi ja alustatyödirektiivi, muutamia mainitakseni.

Nyt tilanne ei näytä niin hyvältä kuin viisi vuotta sitten kun von der Leyenin ensimmäinen komissio aloitti. Uuden komission työohjelma tulee kertomaan minkälaisen asioiden kanssa tuleva viisivuotiskausi työskennellään. Se on selvää, että niin vahvaa sosiaalista agendaa emme näe, kuin nyt työnsä päättävällä komissiolla oli. Toivottavasti saavutetuista edistysaskeleista ei aleta perääntymään.

Elinkeinoelämällä on ainakin kova tahto purkaa jo säädettyä normistoa. Heidän puheissaan on korostunut digi- ja ympäristösääntelyn keventäminen, mutta nälkä saattaa kasvaa syödessä ja tilaisuus voi tehdä varkaan ja silloin myös työntekijöiden suojelun normisto voi olla uhan alla.

Eurooppa-neuvosto otti myös vahvasti kantaa sääntelyn purkamiseen Budapestin huippukokouksessa marraskuun alussa. Kokouksen julkilausumassa puhuttiin yksinkertaistamisvallankumouksesta. Näistä varmasti kuulemme lisää huomenna, kun Li Andersson tulee suoraan asioiden ytimeä kertomaan meille viimeisimmät ja tuoreimmat uutiset.

Hyvät ammattiyhdistystoverit!

Tällä foorumilla olemme ja olette useasti peräänkuuluttaneet SAK:laisen ay-liikkeen yhteistyötä ja solidaarisuutta. Olette peräänkuuluttaneet yhteistä vastavoimaa työnantajille työehtosopimusneuvotteluissa. Vaatimuksenne on kuultu ja pantu toimeen.

Työehtosopimuskierron on käynnissä ja SAK:n liitot tekevät vahvaa yhteistyötä monella tasolla, jotta neuvotteluissa saavutetaan paras mahdollinen lopputulos ja sen saavuttavat kaikki SAK:n liitot ja niiden jäsenet.

Monet teistä ottivat osaa lokakuun alussa liittohallintojen yhteiseen tilaisuuteen Pikku-Finlandiassa. Siellä kävimme läpi kierroksen askelmerkkejä, puhuimme hallituksen heikennysten ja leikkausten vaikutuksista työehtoihin ja neuvottelutavoitteisiimme sekä tarkastelimme ekonomistien käyriä ja ennen muuta tiirailimme ostovoimamonttua, jonka syvyys on ennennäkemätön.

Nyt olemme taas ottaneet askeleen eteenpäin. Seitsemän SAK:laista liittoa julkisti oman palkankorotustavoitteensa tulevalle sopimuskaudelle. Se on 10 prosenttia tai 250 euroa kahdelle vuodelle jakautuen siten että ensimmäisen vuoden korotus on 6 prosenttia tai 150 euroa ja toisen vuoden korotus on 4 prosenttia tai 100 euroa. Liittojen tavoitteiden saavuttamista edistetään yhdessä kaikin käytettävissä olevin keinoin. Ja kaikki SAK:laiset tukevat toinen toisiaan, jotta jokainen vuorollaan saavuttaa tavoitteensa.

Viime päivien kuuma työmarkkinakysymys on sitten ollut se, onko SAK:laisten ammattiliittojen julkisuuteen kertoma palkankorotustavoite kohtuuton vain kohtuullinen, absurdi vai realistinen.

Kymmenen prosenttia tai 250 euroa kahdelle vuodelle voi äkkiseltään kuulostaa kovalta palkkatavoitteelta, mutta absurdi tai kohtuuton se ei missään mielessä ole. Työnantajaleiri, luonnollisesti, yrittää kuvata palkkavaatimuksen huutomerkiksi ay-liikkeen kohtuuttomista vaatimuksista ja todellisuudesta irronneesta talousajattelusta. Missään vaiheessa sieltä suunnalta

ei ole kuitenkaan kuulunut sitä, mikä olisi sitten kohtuullinen ja tästä maailmasta oleva palkankorotustaso. Niin kauan kuin tätä lukua ei työnantajaleiristä kuulu, eikä näy, on turha yrittää pelkästään mustamaalata ay-liikkeen vaatimusta absurdiksi.

Välittömästi palkkatavoitteen julkistamisen jälkeen työnantajaleiri on aloittanut vastapropagandansa. Huonosti menee ja vielä huonommalta näyttää. Normaali reaktio siis. Työnantajaleiristä on myös väkevästi perusteltu, että palkankorotukset voivat heikentää kansainvälistä kilpailukykyä ja työllisyyttä. Sivuhuomiona tähän on todettava, että työ- ja elinkeinoministeriön tiistaina julkaiseman selvityksen mukaan työllisyystilannetta heikentävät Orpon hallituksen toimet, säästöt, leikkaukset ja veronkorotukset.

Suomalaisen työn hinnan kansainvälinen kilpailukyky on parhaillaan kohtuu hyvällä tasolla. Olemme tehneet pitkään, reilut toistakymmentä vuotta maltillisia tai jopa työvoimakustannuksia alentavia työmarkkinaratkaisuja. Vastuuta on kannettu ja yritysten toimintaedellytyksiä tuettu. Vastuuta kannoimme kovan inflaatiopiikin aikana. Me emme lähteneet tavoittelemaan kovia, inflaation veroisia palkankorotuksia, kuten monissa kilpailijamaissa tehtiin.

Kansainvälinen kilpailukykyämme on siis hyvällä tolalla ja se kestää tällä kertaa vähän reippaammat korotukset. Tulevaisuuden ennustaminen on aina vaikeaa, mutta eri ennusteista voidaan arvioida, että kansainvälinen kilpailukykyämme pysyisi nykyisellä tasolla, jos palkankorotukset olisivat ensi vuodelle noin 4 % plus miinus puoliprosenttia.

Me vaadimme ensi vuodelle kuuden prosentin korotuksia ja olemme tietoisia siitä, että se saattaa aavistuksen kilpailukykyämme heikentää. Toteutuessaan SAK:n liittojen tavoittelemat palkankorotukset palauttaisivat Suomen kansainvälisen kilpailukykyyn suunnilleen tasolle, jolla se oli ennen koronapandemiaa ja inflaatiokriisiä. Ei siis todellakaan romuttaisi tai vaarallisesti uhkaisi Suomen kilpailukykyä.

On todettava suoraan niin kuin asiat ovat. Tällä kierroksella meille on tärkeämpää palkansaajien ostovoiman kohentaminen kuin yritysten kilpailukyky. Olemme monta monituista palkkakierrosta tehneet yritysten kilpailukykyratkaisuja. Nyt olemme tekemässä palkansaajien ostovoimaratkaisua. Se ei ole absurdia, eikä irti reaali maailmasta. Se on oikeus ja kohtuus tilanteessa, jossa jäsentemme toimeentulovaikeudet ovat reaali maailmaa, arkipäivää.

Työnantajaleirissä pidetään kohtuuttomana myös sitä, että seitsemän ammattiliittoa esiintyy rinta rinnan palkkatavoitteen takana. Tällainen koordinaatio on kuulemma tupotulahdus, mutta samaa ummehtunutta ilmaa on hengitetty Etelärannan käytävillä jo kolmen liittokierroksen ajan, kun EK on koordinoinut teräksenujasti jäsenliittojensa työehtoratkaisuja. Työnantajakoordinaatio hyvä, palkansaajakoordinaatio paha.

Työnantajalinnakkeessa tuntuu myös unohtuneen se, että juuri he ja heidän hallituksensa hylkäsivät konsensuksen ja työmarkkinoiden laajemman yhteisen kokonaistarkastelun. Ennen pyrittiin katsomaan kokonaisuutta eli palkkaratkaisua, työllisyyden kehitystä, sosiaaliturvan kehittämistä ja verotustakin. Tämän mallin EK hylkäsi ja sai Orpon oikeistohallituksen käsikassarakseen leikkaamaan sosiaaliturvan ja heikentämään työlainsäädännön. Näillä leikkauksilla ja heikennyksillä on inflaation lisäksi ostovoimaa ja toimeentuloa heikentävä vaikutus, suoraan ja välillisesti.

Liekö tupotuulahdus tarttunut myös valtionvarainministeriin, kun hän maanantaina väläytti mahdollista tuloveron alentamista, jos BKT kasvaa ja investointeja tulee tarpeeksi. Ministeri Purran blogia mukaillen totean, että parempi 10 prosenttia palkankorotusta pivossa kuin haavekuva veroalesta oksalla.

Hyvät ay-toverit!

Nyt kun ay-liike käyttää puhevaltaa työehtosopimusneuvotteluissa, kauhistus on hirvittävä, kun vaatimukset eivät olekaan enää niin kuin ennen. Tämä on sitä kuuluisaa dynaamista vaikutusta. Kun pelin säännöt muuttuvat, on selvää, että pelaajat siihen reagoivat.

Kyse ei ole pottuilusta ja keskisormen näyttämisestä työnantajille tai hallitukselle. Kyse on ihmisten toimeentulosta, sen turvaamisesta ja parantamisesta. Jos duunarin kukkarosta viedään satasia pois kuukaudessa, niin on selvää, että niitä sinne takaisin yritämme neuvotella. Se ei ole pottuilla, vaan normaalia edunvalvontaa. Työtä, jota ay-liike on aina tehnyt ja tekee jatkossakin. Ei siitä pidä pahastua.

On kohtuutonta, että palkansaajat kärvistelevät ostovoimamontussa. Kymmeniin vuosiin ei palkansaajien ostovoima ole näin jyrkästi pudonnut. Monttu on saatava umpeen, jotta ihmiset alkavat tulla paremmin palkallaan toimeen. Sitähän se hallituskin on halunnut. Että toimeen tullaan palkalla, ei sosiaaliturvalla.

Monet SAK:laiset ovat pienipalkkaisia. SAK:laiset ovat muita palkansaajia useammin osa-aikaisissa ja/tai määräaikaisissa työsuhteissa. Osalla toimeentulo koostuu palkasta ja sosiaaliturvasta. SAK:lainen väki kohtaa myös työttömyyden muita palkansaajia useammin. Taloudelliset puskurit ovat ohuet.

Pienipalkkaisilla ostovoiman pudotus on ollut suhteellisesti rajumpaa kuin keski- ja hyväpalkkaisilla. Osittain siksi, että peruseläminen- ruoka, asuminen, energia - on viime vuosina kallistunut suhteessa enemmän ja osittain siksi, että sosiaaliturvan leikkaukset ovat vieneet osan tuloista. On siis enemmän kuin kohtuullista ja oikeudenmukaista, että heidän toimeentuloansa avitetaan vähän enemmän. Siksi euromääräiset korotukset ovat tarpeen alle 2500 euroa kuukaudessa tienaaville.

Absurdia olisi, jos ay-liike ei pyrkisi jäseniensä toimeentuloa, pärjäämistä ja hyvinvointia kohentamaan. Ja me voimme tehdä sen työehtosopimusten avulla ja neuvottelemalla ostovoimamonttua umpeenkuovan palkkaratkaisun. Se on kohtuullista ja oikein.

Hyvät kuulijat!

Kierros on pitkä ja varmasti vaikea. Jo nyt olemme tilanteessa, jossa Teollisuusliitto on jo joutunut jättämään lakkovaroitukset. Toivotaan, että työnantaja suhtautuu rakentavasti ja ratkaisuhakuisesti palkansaajien oikeutettuihin vaatimuksiin. Työmarkkinaratkaisulla on useasti tuettu yritysten pärjäämistä.

Nyt työntekijät ovat vaikeuksissa ostovoimansa toimeentulonsa kanssa ja työnantajien on vuorostaan tuettava omia palkollisiaan hankalassa paikassa. On siis palkankorotusten aika, on ostovoiman kohentamisen aika, on kotimaisen kysynnän vahvistamisen aika, on oikeudenmukaisuuden aika.

Entistä suurempi epävarmuus toimeentulosta mahdollisen työttömyyden kohdatessa on myös huomioitava palkankorotustasoa asetettaessa. Riski toimeentulon nopeasta heikkenemisestä on kasvanut leikkausten myötä, joten sitä riskiä on kompensoitava isommalla palkalla ja paremmalla muutosturvalla.

Hallitus ja työnantajat ovat halunneet heikentää yhteisesti rahoitettua, kollektiivista turvaa palkansaajille. Tämän väistämättömänä seurauksena on, että yksilön turvaa ja asemaa muutoksessa on kyettävä parantamaan muin keinoin ja silloin katseet kääntyvät yksittäisen työnantajan suuntaan, josta turva on haettava.

Onko tämä järkevää kokonaisuuden kannalta? Ei välttämättä, mutta se on väistämätön kehitys yhteisten järjestelmien romutuksesta. Ja tämä sama logiikka ja dynamiikka pätee myös muissa kysymyksissä kuin työttömyysturvan heikennyksissä. Olisi kummallista ajatella, että sosiaaliturvan leikkaaminen tai työlainsäädännön heikennykset eivät saisi aikaan niitä kuuluisia dynaamisia vaikutuksia. Mutta tuntuu kuitenkin siltä, että ainakin osalle yleisöä on tullut yllätyksenä se, että ammattiyhdistysliike reagoi muuttuneisiin olosuhteisiin ja pyrkii korjaamaan jäsentensä asemaa, kun hallituksen leikkaukset ja heikennykset etenevät ja tulevat todeksi.

Työehtokierroksella lähdetään Voitolla työhön. Tällä yhteisellä tunnuksella SAK:laiset liitot alleviivaavat sitä, että työssä käymisen on oltava taloudellisesti kannattavaa. Se tarkoittaa elämiseen riittävää palkkaa ja riittäviä työtunteja sekä kunnollista työsuhte- ja muutosturvaa. Työnantaja löytää nyt edestään yhtenäisen, valmistautuneen ja tavoitteisiin sitoutuneen ay-liikkeen ja palkansaajat.

Meillä on varmasti edessämme pitkä talvi työehtojen kehittämisen ja puolustamisen. Siihen meidän pitää olla valmiit. Ja siihen me olemme valmiit. Jokaiselle SAK:laiselle liitolle ja jäsenelle on saatava aikaan työehtosopimus ja oikeudenmukaiset palkankorotukset. Puheet on puhuttu, tavoitteet on asetettu, nyt on siirrytty tekoihin. Jokaisen panos on arvokas ja jokaisen panosta tarvitsemme, jotta päästään haluttuun, tavoiteltuun lopputulokseen.

Hyvät edustajiston jäsenet!

Hallituksen tavoitteet julkisen talouden tasapainottamisesta ja työllisyyden kohentamisesta ovat karkaamassa kauas horisonttiin. Työttömyys kasvaa ja valtio velkaantuu. Hallitus on omilla toimillaan syventänyt talouden kuoppaa. Työttömyyden kasvua vähätellään sanomalla sen olevan suhdanneluontoista, mutta sillä ohitetaan se seikka, että pitkittyessään työttömyys ei ole enää suhdanneluontoista, vaan rakenteellista. Ja niin on nyt käymässä.

Pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut ja tulee edelleen kasvamaan. Pitkäaikaistyöttömyys ei vähene leikkauksilla, vaan siihen vaaditaan toimia, rahaa ja palveluja.

Hallitusohjelmassa päätetyt työttömyysturvan leikkaukset on jo saatettu voimaan. Ja vaikutukset alkavat toden teolla tuntua syksyllä työttömäksi jääneiden toimeentulossa. Viidenneksen leikkaus ansiopäivärahasta on pientä päivärahaa muutoinkin saavalle SAK:laiselle työttömälle ankara rangaistus työttömyydestä. Kun toimeentuloa jää käteen alle 900 euroa, on elämisen eväät vähissä. Jos 10 prosentin palkankorotus ei ole tästä maailmasta, niin mistä sitten on peräsin 20 prosentin leikkaus työttömyysturvaan?

Valitettavasti työttömien kurittaminen ei näytä jäävän tähän. Eduskunnassa on vielä käsittelyssä hallituksen budjettiriihessä tekemiä päätöksiä lisäleikkauksista. Hallitus romutti jo aiemmin mahdollisuuden työuran aikaiseen kouluttautumiseen poistamalla aikuiskoulutustuen. Nyt on vuorossa muun muassa työttömyyden aikaiseen kouluttautumiseen liittyvien työttömyysturvan korotusosien poisto. Toimeentulon leikkauksia, mutta samalla myös koulutusleikkauksia.

SAK:n elokuussa julkaistusta työttömyysbarometrasta käy ilmi, että viime keväänä, ennen kovimpien leikkausten voimaantuloa, peräti 58 % SAK:n alojen työnhakijoista oli köyhyysrajan alapuolella. 39 % vastasi, ettei heillä ole aina varaa perustarpeisiin, kuten ruokaan tai vaatteisiin ja alle 30-vuotiaisten peräti puolella.

Työttömyysturvan ja asumistuen suojaosien poistot vähentävät keikkatöiden kannattavuutta. Kun samaan aikaan on kiristetty ylipäättään ansiopäivärahalle pääsyä sekä leikattu myös sovitellun päivärahan määrää, ei osa-aikatyöntekijöille jää työttömyysturvaa juurikaan maksettavaksi. Vielä muutama vuosi sitten meillä oli laajasti jaettu ajatus siitä, että kaikki työ on arvokasta ja kaikenlaisen työn tekeminen on oltava kannattavaa. Tämän periaatteen Orpo-Purran hallitus on heittänyt romukoppaan.

Lapsikorotuksen poisto hankaloittaa muutoinkin tiukoilla olevien lapsiperheiden elämää, erityisen kovasti leikkaukset osuvat yksinhuoltajaperheisiin. Asumistuen leikkaukset ovat omalta osaltaan ajamassa ihmisiä taloudelliseen ja sosiaaliseen ahdinkoon.

Tämä on kylmäveristä oikeistopolitiikkaa julkisen talouden tasapainottamisen varjolla. Rahat pois pienituloisilta ja päälle vielä leima valtion talouden romuttamisesta.

Useat kamppailevat toimeentulonsa ja asumisensa kanssa, erityisen vaikeaa on yksinhuoltajille, lapsiperheillä. Luemme uutisia häätöjen määrän kasvusta ja tyhjillään olevista liian kalliiksi muuttuneista vuokra-asunnoista. Nyt häädetään asunnoistaan työssäkäyviä, asiansa hoitavia ihmisiä. Leikkaukset asumistukeen ovat katkaisseet kamelin selän ja tavarat kannetaan asunnosta pihalle.

Monet joutuvat myös muutoin luopumaan kodistaan asumistuen leikkausten ja tiukempien tukiehtojen vuoksi. Monesti kysymys voi olla muutamasta kymmistä kuukaudessa, kun Kela muistuttaa kirjeellä, että halvempaan asuntoon on muutettava. Ongelma vain on, että halvempia asuntoja ei niin vain löydy.

Halvempien asuntojen perässä muuttaminen voi johtaa siihen, että työmatkat voivat muodostua mahdottomiksi, päivähoidon järjestäminen vaikeutuu, työn vastaanottamisen ylipäättään muodostuu ylivoimaiseksi tai uudelta paikkakunnalta ei töitä löydy. Heikosti ja huonosti hoidettu asuntopolitiikka ja rapautuvat julkiset palvelut ovat kasvun este ja työllisyyden kehittymisen hidaste. Riskinä on, että hallitus tekee taloudellisesti päätöntä politiikkaa, jossa euron säästö tuottaa kahden euron kulut. Tämä politiikka on myös inhimillisesti ja sosiaalisesta todella ankaraa.

Työttömien ja pienituloisten kurittamisen lista on tällä hallituksella ennennäkemättömän pitkä ja lista jatkuu. Eduskunta on näin päivinä nuijimassa läpi myös sairauspäivärahojen leikkaukset. Me emme jää SAK:ssa paikoillemme tätä surkeutta katsomaan. Katse on jo kääntymässä kohti vuoden 2027 vaaleja ja tulemme tekemään hyvissä ajoin omia ehdotuksiamme sosiaaliturvan kehittämiseksi ja aikuisten ammatillisen osaamisen parantamiseksi ja työllisyyden parantamiseksi.

Hyvät edustajiston jäsenet!

Työmarkkinakeskusjärjestöjen keskinäisiä eläkeneuvotteluja on käyty jo hyvän aikaa. Maan hallitus antoi järjestölle neuvotteluille toimeksiannon ja aikataulun neuvotteluille. Valmista pitäisi tulla tammikuun lopussa, joten aikaa on niukalti. Tavoitteena on eläkejärjestelmän uudistamisella kohentaa julkista taloutta 1 miljardilla eurolla. Tavoitetta ei ole mahdotonta saavuttaa, mutta mikä lopullinen ratkaisu sitten onkin, on sen oltava tasapainoinen. Keinovalikoimassa palkansaajien puolelta ovat sijoitustoiminnan riskitason nosta ja maltillinen eläkemaksujen korotus.

Sen lisäksi, että julkista taloutta on vahvistettava miljardilla eurolla, on neuvotteluissa löydettävä keinot eläkevakuutusmaksutason pitkän aikavälin vakauttamiseen. Kuulostaa monimutkaiselta ja byrokraattiselta ja sitä se onkin.

Selvää on kuitenkin meidän näkemyksemme mukaan se, että sellaista järjestelmää, vakauttajaa, ei voi hyväksyä, joka automaattisesti ja kategorisesti leikkaisi vain eläke-etuuksia, jos eläkejärjestelmä on epätasapainossa.

On myös hyvä huomata, että juuri nyt ympäristössä on paljon epävarmuutta muun muassa tulevaan väestökehitykseen liittyen. Siksi parasta olisi, että työeläkejärjestelmää säännöllisin väliajoin tarkastellaan ja huolletaan. Työmarkkinajärjestöjen ovat aikaisemmin pystyneet määräaikaishuollot tekemään ja pystyvät siihen jatkossakin.

Eläkejärjestelmästä puhutaan usein vain järjestelmän taloudellisen kestävyuden näkökulmasta. Palkansaajille taloudellinen kestävyys on tärkeää, jotta sovitut eläke-etuudet pystytään hoitamaan. Vähintään yhtä tärkeää on eläkejärjestelmän sosiaalinen kestävyys eli eläke-etuuksien on oltava sillä tasolla, että ihmisten toimeentulo on eläkkeellä turvattu.

Meillä Suomessa on niin sanottu etuusperusteinen eläkejärjestelmä, joka tarkoittaa sovitusta etuuksista kiinni pitämistä. Kaipuuta tuntuu olevan myös maksuperusteiseen järjestelmään, jossa maksujen taso määrittää etuuksia. Meidän ehdoton tahtomme on pitää kiinni etuusperusteisesta järjestelmästä.

Etuuksia ei pidä lähteä heikentämään senkään vuoksi, että valtion taloutta saataisiin tasapainoon eläkemaksuja alentamalla. Sellaistakin ajattelu esiintyy, että eläkemaksuja alennettaisiin ja näin saadaan liikkumavaraa valtion verotuksen kiristämiseen. Eläkemaksujen alentaminen tarkoittaa kuitenkin etuuksien heikentämistä ja se on torjuttava. Kestävä, sosiaalisesti oikeudenmukainen ja säällisen toimeentulon takaava eläkejärjestelmä ei ole valtion vippikassa. Se on sanottava selvästi.

On syytä painottaa, että Orpon hallituksen on pidettävä sanansa eläkejärjestelmän uudistamisesta. Jos ja kun työmarkkinajärjestöt saavat aikaan keskinäisissä neuvotteluissa mitat täyttävän järkiratkaisun, niin sitä ei pidä poliitikkojen toimesta avata hallituskauden aikana. Se mikä on sovittu, sen täytyy pitää.

Valtiovarainministeri väläytti alkuviikosta, että yrittäjien eläkejärjestelmää täytyy uudistaa. Sanon siitä vain sen, veronmaksajat maksavat jo 500 miljoonaa euroa vuodessa yrittäjien eläkkeitä. Miten tahansa uudistuksia yrittäjien eläkkeisiin sitten tehdäänkin, pitää sen vähentää veromaksajien taakkaa. Ei voi olla niin, että työeläkejärjestelmää vaaditaan säästämään miljardi euroa ja samaan aikaan yrittäjien eläkejärjestelmään syydetään entistä enemmän veronmaksajien rahaa. Piikki kiinni!

Hyvät kuulijat!

Eläkeasioista puhuttaessa esiin nostetaan usein ikääntyneiden työllisyys ja ylipäättään työurien pituus. Ja niistä onkin syytä puhua. Edellisessä eläkeratkaisussa sovittiin eläkeiän nostamisesta ja näyttääkin siltä, että kokeneemmat työntekijät jatkavat entistä pidempään työelämässä. Hyvä niin. Se on taloudellisesti hyvä asia niin palkansaajalle itselleen kuin eläkejärjestelmällekkin.

Tosiasia on kuitenkin myös se, että suomalaisessa työelämässä esiintyy edelleen merkittävää ikäsyrrintää. Työyhteisömmme eivät ole tottuneet eivätkä sopeutuneet ikääntyviin kollegoihin. Kulttuuri on pikemminkin sen kaltainen, että kuudenkymppin jälkeen aletaan ohjaamaan ovesta ulos ja se on väärin. Kulttuuria voi rakentaa myös sääntelyllä, pakko on joskus paras konsultti ja kulttuurinmuutoksen siemenen kylväjä.

Vaikka työssä pysytään entistä paremmin, niin työttömyyden kohdatessa ikääntyneen uudelleen työllistyminen on vaikeaa, jollei miltei mahdotonta. Tähän tarvitsemme muutosta. Asenteiden on muututtava, mutta se ei pelkästään riitä. Usein ikääntyneen työura päättyy, kun työkyky alkaa heikkenemään tai osaamisesta ei ole pidetty huolta.

Ikääntyneitä ei saa unohtaa osaamisen kehittämisessä ja työnantajien on satsattava henkilöstönsä osaamisen kehittämiseen enemmän. Irtisanomistilanteissa muutosturvaa on edelleen parannettava, jotta polku uuteen työhön löytyy ja tuottaa tulosta.

Työkyvyn hiipuessa on työpaikoilla muokattava työtä niin, että pienemmälläkin työkyvyllä pärjää. Ikääntyneiden osaamista ja kokemusta voi hyödyntää monin tavoin, vaikka oma vanha työ ei enää entisenlaisesti sujukaan. Työaikajärjestelyin on myös tuettava ikääntyneiden työssä jaksamista ja jatkamista.

Sen lisäksi, että työurat toivottavasti pitenevät loppupäästä, niin yhtä tärkeää on koko työuran keston ja eheyden parantaminen. Meillä työurien pidentyminen on itse asiassa loppunut vuonna 2008. Ja erot työurien pituudessa heijastelevat koulutustaustaa. Akateemiset tekevät pitkän työuran, kun taas duunarin työura keskeytyy usein työttömyyteen ja/tai työkyvyn menetykseen.

Kun näin on, niin työttömyysjaksojen lyhentäminen aktiivisella työvoimapolitiikalla ja tuloksellisilla työvoimapalveluilla, muutosturvalla ja osaamisen kehittämiselle on välttämätöntä, jotta kehitys saadaan käännettyä. Ja työkyvyttömyyden torjumiseen on panostettava nykyistä enemmän samoin kuin työn muokkaamiseen työntekijän kykyjen ja voimavarojen mukaan. On kaikkien etu, että ihmiset jaksavat ja jatkavat työssään.

Pelkät sosiaaliturvaleikkaukset eivät riitä työllisyyspolitiikan sisällöksi ja työurien pidentäjiksi. Se tuntuu nykyhallitukselta unohtuneen tyystin.

Suurta huolta on myös ikääntyneiden työttömien toimeentulosta, nyt kun työttömyysturvan kaikki ikääntyneiden pehmikkeet leikattu. Pitkä työura päättyy irtisanomiseen työkyvyn tai osaamisen sakatessa ja edessä on leikattu työttömyysturva ja lopulta työmarkkinatuki. Töihin ei pääse, palkkatukea ei saa, työkyvyttömyyseläkkeelle on liian terve ja edessä on köyhyyttä ja niukkuutta ennen vanhuuseläkeiän saavuttamista. Tätäkö se on se suomalaisen duunarin arvostaminen?

Hyvät edustajiston jäsenet!

Nyt jos koskaan tai pikemminkin jälleen kerran tarvitsemme yhtenäisyyttä ja yhteistä tahtoa. Meitä koetellaan sekä hallituksen että työnantajien toimesta. Me joudumme torjumaan työantajien ja hallituksen yhteisrintamaa, mutta yhdessä kun toimimme, niin siinä onnistumme.